

Прилог

Лиценцирање у пројекту Европеана

Ову публикацију је финансирала Европска комисија као део пројекта Europeana-Connest, чији је координатор Национална библиотека Аустрије. Лицензни оквир за пројекат Европеана су развили Институт за информационо законодавство, Национална библиотека Луксембурга и Кенисланд, у сарадњи са пројектом Европеана.

Захвалност

Еuropeана жели да захвали тиму који је сарађивао на развоју лицензног оквира за Europeану, посебно Институту за информационо законодавство Универзитета у Амстердаму, Холандском тинк-танку за дигиталну стратегију Кенисланд и Националној библиотеци Луксембурга. Рад на лиценчном оквиру је финансиран као део пројекта EuropeanaConnest, чији је координатор Национална библиотека Аустрије.

Текст овог документа је доступан под условима дефинисаним лиценцом Creative Commons Нула - пренос у јавни домен: <http://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/>

Превод с енглеског: Стела Филипи Матутиновић

Лиценцирање у пројекту Европеана

“Метаподаци који се односе на дигитализоване објекте које су произвеле културне институције треба да буду широко и слободно доступни за поновно коришћење”

(Извештај под насловом ‘Нова ренесанса’, који је Comité des Sages поднео 10. јануара 2011, на тему постављања културног наслеђа Европе онлајн) (1).

Лиценцирање у Европеани у светлу стратешког плана

Еuropeана је дигитална библиотека, архив и музеј Европе. Портал, успостављен 2008, постао је “највидљивији приказ европског културног наслеђа онлајн”¹. Крајем 2011, портал је пружао приступ до 20 милиона књига, слика, филмова, мапа, архивских записа, музејских објеката и звучних записа из преко 1.500 институција посвећених памћењу Европе. Преко своје позиције портала као одредништа, Европеана преузима и обавезу да заступа уклањање препрека приступу, како би помогла да се испуни Дигитална агенда за Европу.

Лиценци оквир у Европеани обезбеђује значајну подлогу за олакшавање многих активности Европеане. Овај оквир омогућава да се уреди односи у оквиру Европеане између оних који обезбеђују податке и оних који их користе. Европеана користи стандардне, интероперабилне и машински читљиве лиценце, како би омогућила повезивање података са другим апликацијама и сервисима.

¹ Neelie Kroes, потпредседник Европске Комисије, задужена за Дигиталну агенду

Лиценце на јасан начин одређују шта људи или роботи-претраживачи могу или не могу да раде са метаподацима и садржајима којима приступају. Додатно, лиценци оквир Европеане уводи заједничке норме, како би подржао најбољу праксу коришћења и поновно коришћења материјала.

Лиценци оквир Европеане подупиरे Стратешки план Европеане 2011-2015². Остварење многих намера исказаних у Плану зависи од успешне имплементације овог оквира. План дефинише четири стратешка пута за будући развој Европеане:

Прикупљање

Изградња отвореног и поузданог извора садржаја који представљају европско културно наслеђе.

Еuropeана ће наставити да повећава број објеката и да шири мрежу. Циљ нам је да се позабавимо „црном рупом“ коју представља 20. век, тако што ћемо, у сарадњи са издавачима и носиоцима ауторских права, укључити више садржаја који подлежу законима о заштити ауторских права. Циљ нам је да поправимо квалитет садржаја и да повећамо његову умреженост тако што ћемо радити на иницијативи повезивања података у отвореном приступу - Linked Open Data initiatives.

Олакшавање

Подришка сектору културног наслеђа кроз иновације, трансфер знања и заговарање

Вредност Европеане се ствара умрежа-

² The Europeana Strategic Plan: http://pro.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=c4f19464-7504-44db-ac1e-3ddb78c922d7&groupId=10602

вањем провајдера и агрегатора података. Ми ћемо неговати иновације у сектору културног наслеђа тако што ћемо наше податке постављати у отвореном коду и инвестирати у технологију семантичког веба. Ми ћемо преузети и улогу снажног заговорника и промотера политике и пословних модела који фаворизују отворени приступ садржајима који чине културно наслеђе.

Дистрибуција

Учинити доступним корисницима наслеђе, било где да се налазе и када год то желе

Еuropeана ће наставити да гради свој портал и побољшава његову функционалност у складу са очекивањима корисника. Скорашње студије показују да корисници желе преузимање садржаја преко сајтова које обично користе за истраживање или забаву, као што је Википедија, и преко мобилних платформи и апликација. Стога морамо развити своје апликације, како бисмо омогућили откривање и поновно коришћење садржаја Европеане преко сајтова других провајдера. Радићемо и са новим партнерима, као што су стручњаци за развој едукативних софтвера и посредници у културном туризму.

Ангажовање

Развијати нове начине суделовања људи у њиховом културном наслеђу

Еuropeана ће искористити веб 2.0 технологије да изгради могућности које повећавају интеракцију корисника са садржајем. Ми започињемо изградњу колекције, коју су створили корисници уз помоћ нашег програма Европеана 1914-1918, која поставља необјављена породична документа онлајн. Наставићемо да посредујемо у изградњи нових односа између кустоса, садржаја и публике.

У имплементацији Стратешког плана веома значајан елемент лиценчног оквира Европеане је Споразум о размени података у Европеани - Europeana Data Exchange Agreement (DEA), “храбар потез који ће променити размену и повезивање културног наслеђа и поставити институције које га продукују у срце открића на интернету”³(3). На основу споразума који су склопили провајдери података за Европеану, од јуна 2012. Европеана ће објављивати метаподатке које прикупља под условима дефинисаним лиценцом Creative Commons Нула - пренос у јавни домен (ЦЦ0 одрицање од ауторских права). То омогућава широку дистрибуцију и потпуну слободу при поновном коришћењу метаподатака о културном наслеђу у новим апликацијама за образовање, културни туризам и за ширу публику. То ће дозволити и да метаподаци из Европеане буду коришћени за повезивање са подацима у отвореном приступу. Могућност да се створе нови односи између низова података из европских великих библиотека, музеја и архива и богатих метаподатака из других сектора ће, надајмо се, покренути “машину за генерисање знања” 21-ог века⁴.

На сличан начин ће метаподаци које су прикупили корисници кроз заједничко сакупљање и означавање, бити доступни под ЦЦ0 лиценцом којом се одричу ауторских права, док ће садржаји које су створили корисници бити расположиви под условима СС-БУ-СА лиценце (ЦЦ-Ауторство-Делити под истим условима), чиме ће и метаподаци које су креирали стручњаци и они које су креирали корисници бити доступни свима за употребу на интероперабилан начин.

³ Elisabeth Niggeman, “Europeana Foundation adopts the new Data Exchange Agreement” писмо мрежи провајдера и агрегатора садржаја

⁴ Dr Stefan Gradmann, професор библиотекарства и информacionих наука на Humboldt Univerzitet, Berlin

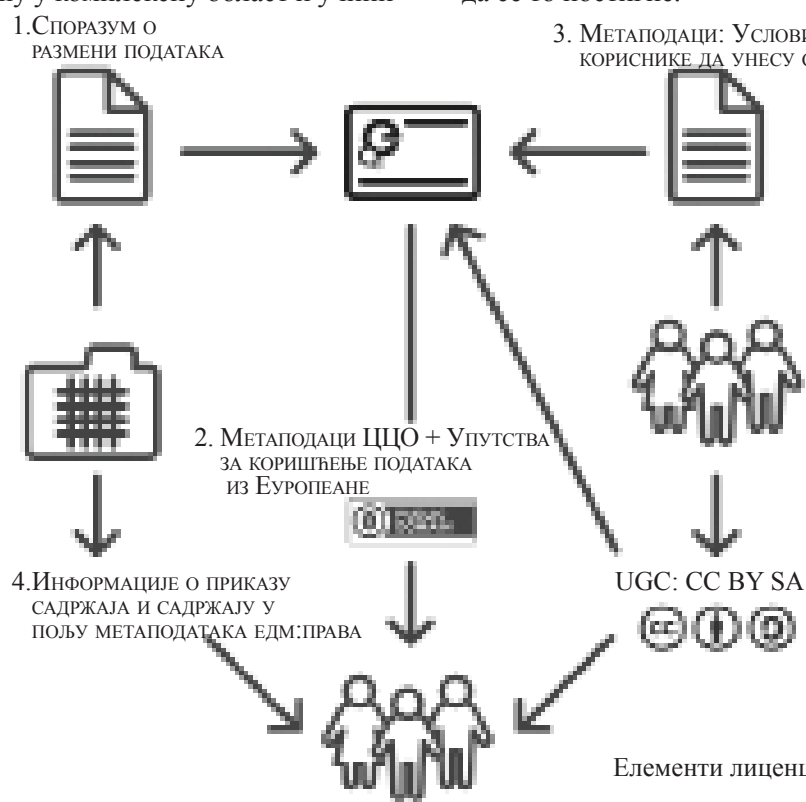
Еуропеана не прикупља садржаје, она води до садржаја. Корисницима су потребне тачне и поуздане информације о томе шта могу да раде са тим садржајима - да ли могу слободно да их користе за своје образовне, креативне или чак и комерцијалне пројекте или не. Лицензни оквир Еуропеане стога тражи од провајдера да дају структуриране информације о правима у оквиру метаподатака које дају о садржају доступном преко Еуропеане. Када провајдери то ураде, корисницима је олакшано филтрирање садржаја на основу могућности поновног коришћења (на пример садржаји са ознаком “јавни домен”) и тако им се олакшава да се усагласе са условима лиценце.

Циљ оквира за лиценцирање у Еуропеани је да стандардизује и хармонизује информације и праксу у вези права. Његова намера је да унесе јасноћу у комплексну област и учини

транспарентним односе између крајњих корисника и институција које обезбеђују податке.

Оквир за лиценцирање у Еуропеани је у складу са кључним препорукама изнетим у извештају Comité des Sages: “Нова ренесанса”: “*Метаподаци финансирани јавним средствима су широко доступни за поновно коришћење: јавни домен се поштује и не уводе се нова права на дигитализован садржај који је већ био у јавном домену*”

Извештај сугерише да приступ критичној маси ауторитативних података у отвореном приступу о огромном акумулираном знању и културном капиталу Европе има потенцијал да доведе до великих иновативних и креативних подухвата. То се одражава у Дигиталној агенди за Европу и тежњи Еуропеане да достигне тај циљ. Лицензни оквир за Еуропеану ће помоћи да се то постигне.

Оквир

Оквир за лиценцирање у Европеани састоји се од следећих елемената:

1. Споразум о размени података у оквиру Европеане (The Europeana Data Exchange Agreement - DEA). ДЕА је централни елемент лиценчног оквира Европеане. Он структурише однос Европеане и њених провајдера подацима. ДЕА одређује како и Европеана и трећа лица могу да користе метаподатке и приказе садржаја које обезбеђују провајдери података. Он дефинише детаље размене којима се одређује како се провајдерима података враћају обогаћени метаподаци и како добијају приступ до других метаподатака који их занимају. Он успоставља правила за ажурирање и брисање мета-података који се чувају у Европеани и бави се питањима као што је одговорност и уклањање података на захтев трећих лица.
2. Кријатив Камонс лиценца Нула пренос у јавни домен (ЦЦО одрицање од ауторских права). The Creative Commons Zero Universal Public Domain Dedication (CC0 waiver). ЦЦО одрицање од ауторских права је правно средство које је развио Creative Commons за давање података без ограничења у односу на поновну употребу. ДЕА успоставља право Европеане да објављује податке које је примила од својих провајдера података под условима Creative Commons Zero лиценцом - универзални јавни домен. То значи да свако може да користи податке које је Европеана објавила, у било коју сврху, без икаквих ограничења.
3. Упутство за коришћење података из Европеане. Линк до Упутства за ко-

ришћење података из Европеане ће пратити све метаподатке које Европеана објави. Ова упутства указују на најбољу праксу за кориснике метаподатака. Она нису обавезујућа али одражавају норму заједнице која чини Европеану. Упутства се баве питањима као што је атрибуција и интегритет података.

4. Услови за прилоге корисника у Европеани. Ови услови важе за крајње кориснике који доприносе садржају Европеане (обично као део пројеката заједничког прикупљања материјала, као што је Европеана 1914-1918). Ови услови су развијени тако да Европеана може да користи садржаје које су јој обезбедили корисници и да их интегрише са другим садржајима и подацима које Европеана већ садржи.
5. Поље едм: права у Моделу података за Европеану. Модел података за Европеану одређује како подаци морају бити форматирани да би Европеана могла да их користи⁵. Ова спецификација покрива многе ствари, укључујући информације о праву на дигиталне објекте који су доступни преко Европеане. Европеана користи садржај поља едм: права да обавести крајњег корисника под којим условима може да користи приказ садржаја и дигиталне објекте које пронађе преко Европеане. Заједно, ови елементи обезбеђују да сви метаподаци и сви садржаји које су приложили корисници могу да се повежу и да се слободно поново користе од стране трећих лица (укључујући и све организације које су својим подацима допринеле Европеани).

⁵ Видите и: the Europeana rights guidelines at http://pro.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=06e63d96-0358-4be8-9422-d63df3218510&groupId=10602

Ако сте провајдер података који ради са Еуропеаном, или ако размишљате о томе да своју збирку учините доступном преко Еуропеане, то је за вас корисно упутство о начину како ти елементи функционишу. Ако имате додатних питања, можете нас контактирати преко dea@europeana.eu

Садржај, приказ садржаја и метаподаци

Еуропеана обезбеђује информације о дигиталним објектима које су учиниле доступним институције из области културног наслеђа и науке из целе Европе. Ти дигитални објекти су већином дигитализоване представе објеката из збирки тих самих институција (скениране слике, фотографије, аудио и видео фајлова итд). Како би те објекте учинила лаким за проналажење, Еуропеана одржава базу података са приказом садржаја и описних информација о дигитализованим објектима које чувају институције - сараднице Еуропеане.

Како би се боље разумео лиценцни оквир и оно што његови поједини елементи покривају, треба разликовати четири нивоа Оквира:

1. На првом нивоу су (физички) објекти које чувају организације - сараднице. То могу бити слике, археолошки артефакти, књиге, архивски документи, фотографије, видео и звучни записи или било који други тип објекта који чувају научне институције и институције које се баве културним наслеђем.
2. На другом нивоу су дигитални објекти, који представљају те физичке објекте. То могу бити слике, скенови, транскрипти, модели, видео и аудио записи или било који други тип дигиталног

фајла који представља физички објекат⁶. Може постојати више дигиталних објеката који се односе на један физички објекат. Еуропеана сакупља информације о дигиталним објектима које су организације сараднице учиниле доступним.

3. На трећем нивоу се налазе прикази садржаја односно изгледа дигиталних објеката које креира Еуропеана, са циљем да постану видљиви и претраживи преко њеног портала. Ови прикази садржаја могу бити смањена верзија фајлова са дигиталним сликама, исечци из аудио или видео фајлова, исечци из текстуалних фајлова, или друге представе смањеног квалитета оних дигиталних објеката које чувају институције сараднице.
4. На четвртм нивоу Еуропеана од својих провајдера прикупља описне метаподатке о дигиталним објектима. Ови описни подаци садрже информације о дигиталном и физичком објекту и укључују чињеничне информације као што су наслови, аутори и датуми, као и описе и везе са другим објектима.

Када посматрамо ова четири нивоа важно је да се разбере да лиценцни оквир Еуропеане не утиче на ауторска права на прва два нивоа (садржај). Садржај је ван оквира Еуропеане и остаје потпуно под контролом појединачних институција - сарадница. Из тога следи да Еуропеана не захтева од организација са којима сарађује да лиценцирају или на неки други начин пренесу било која права на садржај који чувају. Међутим организације сараднице могу слободно да користе поље о

⁶ У случају да је објекат настао као дигиталан, дигитални и физички објекат могу бити идентични.

правима у едм: права како би дозволиле поновно коришћење њиховог садржаја који подлеже закону о ауторским правима и то тако што га повежу са Криеитив Камонс лиценцом (погледајте на претходним страницама више о томе како поље едм: права функционише).

Споразум о размени података у оквиру Европеане

Део овог Споразума је обавеза организација које своје збирке чине доступним преко Европеане да Европеани ставе на располагање описне метаподатке који се односе на те објекте. Од њих се тражи и да обезбеде приказ садржаја како би се илустровали резултати претраге у Европеани. Услови под којима Европеана и њени корисници могу да користе приказ садржаја и описне метаподатке су успостављени Споразумом о размени података у оквиру Европеане.

Споразум о размени података у оквиру Европеане (ДЕА) је централни елемент лиценцног оквира Европеане. Споразум дефинише односе између Европеане и њених провајдера података (укључујући и агрегаторе, погледајте уоквирен текст). Од првог јануара 2012. Споразум о размени података у оквиру Европеане замениће све постојеће споразуме између Европеане и њених провајдера и агрегатора података. Шестомесечни период одлагања примене је остављен како би се помогло провајдерима и агрегатима података да изврше прелаз и Европеана неће објавити податке под ЦЦО лиценцом до првог јула 2012.

Агрегатори

Нови Споразум о размени података у оквиру Европеане се примењује и на

појединачне провајдере података и на агрегаторе. Од агрегатора се очекује да прибаве дозволу од својих провајдера да метаподатке и приказе садржаја учине доступним Европеани под условима дефинисаним Споразумом ДЕА (видети члан 3.3 и 4.5). Европеана препоручује агрегаторима да прибаве писмене дозволе од својих провајдера података и да у те дозволе укључе копију текста Споразума, како би се на њега позивали.

У ситуацији када агрегатори сматрају да не могу да потпишу Споразум ДЕА у име својих појединачних провајдера, Споразум ДЕА могу потписати појединачни провајдери података. У том случају агрегатори морају да обезбеде да подаци које шаљу Европеани потичу само од оних провајдера који су потписали Споразум ДЕА.

У погледу лиценцирања ресурса које су провајдери података проследили Европеани, Споразум ДЕА се заснива на два једноставна принципа:

1. Провајдери података дају Европеани право да објави приказе садржаја које су јој обезбедили. Трећа лица не могу да користе приказе садржаја, осим ако у пољу едм: права није наведено да ови прикази садржаја могу да буду поново коришћени на одређени начин.
2. За све остале метаподатке који су предати Европеани, провајдери података дају Европеани право да објави те метаподатке под условима дефинисаним лиценцом Криеитив Комонс Нула - пренос у јавни домен. То значи да сви метаподаци предати Европеани могу

да буду поново коришћени од стране трећих лица без икаквих ограничења.

Предавање метаподатака и приказа садржаја

Члан 2 Споразума ДЕА се односи на предају метаподатака и приказа садржаја Еуропеани од стране провајдера података. Он утврђује да провајдери података слободно могу да одлуче колико метаподатака о садржају желе да учине расположивим преко Еуропеане. То значи да провајдери података могу сами да одлуче колико треба да буду богати метаподаци које предају Еуропеани. То омогућава провајдерима података да задрже за себе неке типове метаподатака. Иако Еуропеана жели да добије најбогије могуће метаподатке, могу постојати добри разлози (метаподаци су покривени заштитом права интелектуалне својине трећих лица или су сувише осетљивог карактера да би били слободно дистрибуирани) да неки делови метаподатака остану ван Еуропеане (па тако и ван оквира лиценце ЦЦ0 - пренос у јавни домен која се примењује на све метаподатке у Еуропеани).

Члан 2 Споразума ДЕА такође успоставља правило да провајдери података предају метаподатке и приказе садржаја у складу са Еуропеана Дата Модел-ом који је за те сврхе развила Еуропеана. Пошто Еуропеана Дата Модел садржи изван број поља која су обавезна (јер садрже информације суштинске за функционисање Еуропеане), он нужно ограничава могућност провајдера података да одлуче које метаподатке желе да ставе на располагање Еуропеани.

Члан 2 Споразума ДЕА такође тражи од провајдера података да учине највеће напоре

да обезбеде Еуропеани тачне метаподатке о праву интелектуалне својине на садржај (дигиталне објекте), укључујући и јасну идентификацију садржаја који је у јавном домену. Овај захтев је важан из неколико разлога:

Он дозвољава Еуропеани да тачно пренесе својим корисницима шта смеју да чине са садржајима које су пронашли преко Еуропеане. Еуропеана користи ове информације како би приказала иконице са информацијама о ауторским правима поред резултата претраге. Да би се то постигло, информације треба да буду обезбеђене и морају бити тачне (погледајте одељак о пољу едм: права на крају овог текста за више информација о томе како да обезбедите тачне информације о правима).

Ове информације се користе и да се пренесу информације о праву коришћења приказа садржаја, који се приказују корисницима Еуропеане. Без тих информација Еуропеана не може да обезбеди крајњим корисницима информације о правном статусу приказа садржаја докумената који се на Еуропеани приказује.

Члан 2 поставља и две обавезе пред Еуропеану. Он утврђује да Еуропеана може да мења свој модел спецификације метаподатака (Еуропеана Дата Модел) после консултација са Саветом провајдера и агрегатора садржаја (Еуропеана Нетворк) који представља провајдере и агрегаторе података за Еуропеану. Додатно, Еуропеана може да мења спецификацију метаподатака само како би осигурала компатибилност са претходним верзијама спецификација.

На крају, Споразум ДЕА тражи да Еуропеана испуни захтеве за ажурирање, уклањање или измену метаподатака које је добила од провајдера података у року од 30 дана од

пријема захтева који јој је тај исти провајдер података упутио.

.....
Криетив Камонс Нула - пренос у јавни домен (ЦЦО одрицање од ауторских права)

ЦЦО одрицање од ауторских права је правно средство које је развио Creative Commons, које дозвољава носиоцима ауторских права да их ефективно пренесу у јавни домен. Лиценца је развијена уз вођење рачуна о варирању закона о ауторским правима и важи ван граница појединачних законодавстава. Лиценца ЦЦО - одрицање од ауторских права је примарно намењена за коришћење података (на супрот садржају). Сви метаподаци које ће Европеана објавити ће бити под ЦЦО лиценцом.

Лиценца ЦЦО обезбеђује да се подаци могу слободно користити, без икаквих ограничења. Лиценца ЦЦО узима у обзир да закони о ауторским правима могу да варирају у различитим законодавствима тако што уводи слојевити приступ. Постоје три функционална нивоа у ЦЦО лиценци:

- Онолико колико је то дозвољено према важећем закону, ЦЦ лиценцом се одриче од свих ауторских и сродних права (укључујући права на базе података) у предметима на које се примењује.*
- Како би функционисала у правним системима где одрицање (од делова) ових права није законом дозвољено, ЦЦО лиценца укључује и повратну лиценцу која дозвољава коришћење ових права без успостављања било каквих услова.*

Као резултат овакве лиценце предмет који је тако лиценциран може се слободно користити без икаквих ограничења.

- Пошто постоји мали број законских система у којима су лиценце које не прописују услове за корисника лиценце правно неважеће, ЦЦО лиценца којом се одриче од ауторских права укључује и изјаву да, у складу са наменом лиценце ЦЦО - пренос у јавни домен, носилац ауторских права неће користити ниједно право на предмет на који се та лиценца односи.*

Уз овакав тростепен приступ ЦЦО лиценца - пренос у јавни домен обезбеђује да предмет на који се односи (као метаподаци које објављује Европеана) може да користи свако, без икаквих ограничења.

.....
Коришћење метаподатака

Члан 3 Споразума ДЕА се бави коришћењем метаподатака које су Европеани обезбедили провајдери података и то и од стране Европеана и од стране трећих лица. Члан 3 даје Европеани право да објави метаподатке које је добила од својих провајдера.

Део члана 3 је став којим провајдери података овлашћују Европеану да објави све метаподатке који су јој предати под условима лиценце Криетив Камонс нула - пренос у јавни домен (видети осенчен текст). То значи да сви метаподаци пренети Европеани које је она објавила, треће стране могу користити без икаквих ограничења. Ефективно,

ти метаподаци постају део јавног домена и више нису субјект права из области интелектуалне својине.

Члан 3 поставља међутим и један број ограничења начина на који сама Еуропеана може да користи метаподатке. Кад год Еуропеана објави метаподатке који се могу приписати једном или неколицини провајдера података, она мора да наведе да они припадају тим провајдерима. То обезбеђује да када се год корисници Еуропеане сусретну са таквим информацијама на вебсајту Еуропеане, ове информације буду јасно приписане оним провајдерима података који су их обезбедили.

Додатно, од Еуропеане се тражи да обезбеди линк до Упутстава за коришћење података Еуропеане (видети осенчен текст) уколико су подаци учињени расположивима под условима лиценце ЦЦО - пренос у јавни домен. Ова упутства (видети осенчен текст) обезбеђују јасне инструкције корисницима - трећим лицима како да на најбољи начин поново искористе метаподатке које су добили од Еуропеане.

На крају, члан 3 тражи од Еуропеане да обележи све преводе метаподатака које је добила од својих провајдера као преводе. Ова одредба обезбеђује да они преводи које нису начинили провајдери података буду јасно препознатљиви као преводи које је обезбедила сама Еуропеана.

Као целина, члан 3 обезбеђује да метаподаци прослеђени Еуропеани могу да буду поново коришћени најслободније могуће, док истовремено подржава приписивање метаподатака провајдерима, подржавајући њихову видљивост и професионалну репутацију.

Упутства за коришћење података из Еуропеане

Еуропеана је развила низ упутстава за метаподатке које објављује. Ова упутства, до којих воде линкови са веб странице Еуропеане као и са лиценце ЦЦО - одрицање од ауторских права, успостављају најбољу праксу за трећа лица која користе објављене метаподатке из Еуропеане. Упутства за коришћење података из Еуропеане се баве бројним темама које су идентификоване током консултација са провајдерима података:

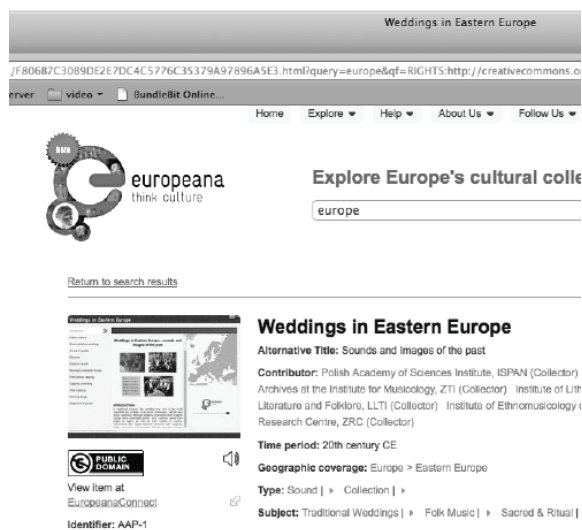
- *Од корисника се тражи да наведу провајдере података и све агрегаторе података који су дали свој допринос, укључујући и Еуропеану*
  - *Корисници се подсећају на то да су метаподаци динамични, те се од њих тражи да размотре коришћење метаподатака преко апликативних програма Еуропеане или тако што постављају линкове до података објављених у Еуропеани.*
  - *Од корисника који мењају, преводе или на неки други начин модификују метаподатке се тражи да јасно назначе да су те метаподатке они мењали.*
  - *Од корисника се тражи да обезбеде да се метаподаци не користе на начин који указује на било какав службени статус тих података, или да провајдери, агрегатори или Еуропеана подржавају њих саме или њихову употребу метаподатака.*
  - *Корисници су обавештени да Еуропеана нуди метаподатке онакве какви јесу и не даје било какве гаранције или изјаве у вези са било којим метаподацима.*
- Потпун текст Упутстава за ко-*

пришћење података из Европеане је доступан на: <http://www.europeana.eu/portal/data-usage-guide>

Коришћење приказа садржаја

Приказ садржаја који се предаје Европани не спада у оквир ЦЦО лиценце - пренос у јавни домен и не може да буде поново коришћен од стране трећих лица уколико није одређено другачије. Члан 4 Споразума ДЕА се бави коришћењем приказа садржаја од стране Европеане и (ако је то применљиво) од стране трећих лица.

Као део члана 4, провајдери података дозвољавају Европеани да чува приказе садржаја на својим серверима и да их објављује на сајту Европеана. Прикази садржаја могу бити објављени само заједно са метаподацима који им припадају, што осигурава да ће бити приписани одговарајућем провајдеру података и да ће тачне информације о ауторским правима бити приказане поред приказа садржаја.

Слика 2: Приказ садржаја са ознаком правног статуса

Корисници из групе трећих лица могу да користе приказе садржаја које је Европеана објавила само у складу са правним исказом који је приказан поред приказа садржаја (видети одељак о пољу едм: права на крају текста са приказом свих расположивих правних исказа). Ако тај правни исказ дозвољава поновно коришћење приказа садржаја (на пример јер је дело у јавном домену), онда корисници из групе трећих лица могу да користе тај приказ садржаја. Ако правни исказ не дозвољава поновно коришћење, онда трећим лицима није дозвољено да приказе садржаја показане на Европеани поново користе.

Еuropeана ће изразити посебан статус приказа садржаја у правном исказу о метаподацима које објављује, који гласи:

“Са изузетком приказа садржаја, сви подаци расположиви на europeana.eu су расположиви без ограничења под условима лиценце Криеитив Камонс нула - пренос у јавни домен. Ако поново користите метаподатке из Европеане, молим вас да следите Упутства за коришћење података из Европеане. Прикази садржаја се могу користити само у складу са информацијама о ауторским правима које су приказане уз њих.”

Осим што дозвољава објављивање приказа садржаја на вебсајту Европеане, члан 4 дозвољава Европеани да објави УРЛ који се односи на приказ садржаја на њиховим серверима преко апликативних програма Europeana API и као Linked Open Data. То допушта апликацијама трећих лица да прикажу приказе садржаја преко линковања на њих у Европеани (на пример када се резултати претраге приказују на апликацији за мобилне уређаје).

Члан 4 даје провајдерима података право да траже од Европеане да не објави УРЛ

приказа садржаја који су јој обезбедили, и да на тај начин спречи трећа лица да их прикажују. Захтев да се УРЛ приказа садржаја не објављује провајдер података мора да преда у писаној форми и захтев може само да се односи на све приказе садржаја које је неки провајдер података дао.

Провајдери података могу да се одлуче да уопште не обезбеде приказ садржаја (на пример ако питања ауторских права не могу да буду рашчишћена) али се подстичу да их обезбеде, јер искуство крајњег корисника је знатно богатије ако је присутан и приказ садржаја, а доказано је да корисници кликћу само на објекте са приказом садржаја.

Опомене и уклањање садржаја

На крају члан 6 Споразума ДЕА успоставља правила и процедуре за поступање у ситуацијама када метаподаци и / или прикази садржаја које је Еуропеана објавила крше интелектуално власништво, приватност, лична или јавна права трећих лица или нарушавају јавни ред или морал.

Члан 6 тражи од провајдера података да учине највећи напор да обезбеде да Еуропеана може да користи метаподатке и приказе садржаја које су јој предали без кршења права интелектуалне својине трећих лица. Провајдери података морају да осигурају или да сва релевантна права интелектуалне својине на метаподатке и приказе садржаја припадају њима, да нису под заштитом права интелектуалне својине, или да је од носилаца права добијена дозвола за објављивање у Еуропеани под напред наведеним условима.

У случају да нека трећа страна тврди да се објављивањем метаподатака или приказа

садржаја крше права интелектуалне својине, Еуропеана има пет радних дана да реагује или одбијањем таквог захтева као очигледно неоправданог, или да уклони метаподатке и приказе садржаја јер је захтев очигледно оправдан, или да тражи додатне информације од онога ко је захтев испоставио, како би могла да донесе одлуку.

Услови за прилоге корисника у Еуропеани

Новембра 2011. Еуропеана је објавила политику о прилозима корисника у којој су изложени принципи поступања са прилозима корисника. Ова политика успоставља неколико принципа високог нивоа, као што је; омогућавање корисницима Еуропеане да јасно разликују метаподатке које су приложили корисници од веродостојних институционалних метаподатака, и обавеза давања лиценце за слободни приступ до метаподатака и садржаја које су Еуропеани приложили њени корисници.

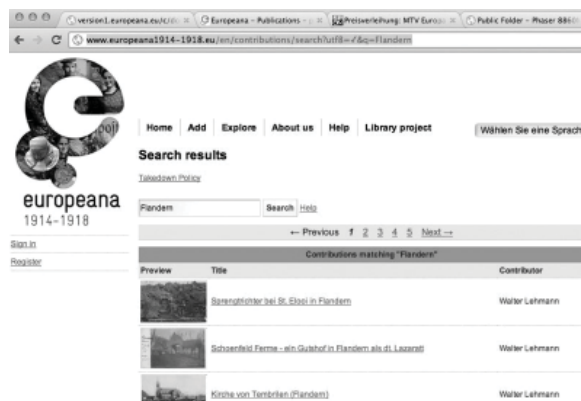
Садржај који су креирали корисници или јавне колекције садржаја настављају да играју значајну улогу у Еуропеани, као што је то наглашено у делу Стратешког плана Еуропеане под називом “Ангажовање”. Пошто је објављивањем политике о садржајима које су креирали корисници Еуропеана иницирала успешне пројекте јавних збирки као што је Europeana 1914-1918 (Erster Weltkrieg in Alltagsdokumenten - Први светски рат у старим документима). Овај пројекат је такође и први у којем се користе услови за прилоге корисника које је развила Еуропеана као део лиценчног оквира за Еуропеану.

Услови за прихватање корисничких садржаја су развијени да би се достигла три циља:
- Да се обезбеди да садржај под заштитом

закона о ауторским правима који крајњи корисници предају Европеани може да се користи у Европеани и може да се објави под условима (Криептив Комонс Ауторство - делити под истим условима) који дозвољавају поновно коришћење од стране других, као што је нпр. Википедија

- Да се обезбеди да метаподаци које су крајњи корисници предали Европеани могу да се објаве у Европеани под истим условима (ЦЦ0 - пренос у јавни домен) као и метаподаци које су Европеани дале институције провајдери података.
- Да се Европеани и њеним партнерима обезбеди ауторитет да могу да уклоне садржаје којима се крше ауторска права, који су нелегални или ван контекста, а које су приложили крајњи корисници.

Услови за прилоге корисника у Европеани намењени су за коришћење у свим пројектима јавних збирки којима се прикупљају садржаји и / или метаподаци које Европеана треба да користи. Како би испунили услове које Европеана поставља за прилоге крајњих корисника, молим вас да успоставите контакт са Европеаном преко content@europeana.eu. Можете наћи примере испуњености услова које Европеана поставља за садржаје корисника на: <http://www.europeana1914-1918.eu/en/about/terms>.

Слика 3: Садржај заједничке збирке на Европеана 1914-1918

Информације о ауторским правима које се односе на садржај (едм: права)

Споразум о размени података у Европеани захтева да провајдери података приложе изјаву о статусу ауторских права за дигиталне објекте које описују метаподаци предати Европеани. Ове изјаве о правима се чувају у Европеанином моделу података ЕДМ у пољу едм: права ⁷.

Еuropeana допушта само једну изјаву по дигиталном објекту. Изјаве о ауторским правима се кодирају као Uniform Resource Locators (УРЛ) који указују на веб странице са информацијама о применљивим законским одредбама. Те веб странице информичу корисника о условима под којим могу да се користе дигитални објекти и одговарајући прикази садржаја, На основу вредности унетих у поље едм: права (8). Европеана ће поред приказа садржаја приказати беџ који указује на правни статус. Кликком на беџ корисник ће доћи до веб странице која објашњава правни статус.

Еuropeana дозвољава корисницима да филтрирају резултате претраживања према изјавама о ауторским правима у пољу едм: права ⁸. То дозвољава корисницима да ограниче своја претраживања само на објекте које могу поново да користе.

Техничка спецификација у пољу едм: права је део Модела података за Европеану

⁷ Напомена: `edm:rights` је исто поље као `europeana:rights` у старијем Европеанином моделу података ESE Data Model

⁸ Информације о томе како може да се угради у ваше метаподатке поље `edm:rights`, могу се наћи у упутствима Europeana rights guidelines на адреси: http://pro.europeana.eu/web/guest/cdocument_library/get_file?uuid=06e63d96-0358-4be8-9422-d63df3218510&groupId=10602 и у документацији за Europeana Data Model на <http://pro.europeana.eu/web/guest/edmdocumentation>

- Еуропеана Дата Модел. Најновију верзију Модела података за Еуропеану ЕДМ можете наћи на: <http://version1.europeana.eu/web/europeanaproject/technicaldocuments/>.

Провајдери података морају да изаберу једну од изјава са ограничене листе изјава о правима, када дају информације о ауторским правима на дигитални објекат⁹. Фокусирање на ограничен број препознатљивих и стандардизованих изјава о правима је начињено са намером да олакша корисницима да поступају према приказаним информацијама о правима.

Четири различита типа изјава о ауторским правима се могу применити на дигиталне објекте:

1. Објекти који нису заштићени законом о ауторским правима треба да буду обележени да припадају јавном домену тако што се користи ознака јавног домена (видети осенчен текст о материјалу у јавном домену у Еуропеани).
2. Када је провајдер података истовремено и носилац права и жели да дигиталне објекте учини доступним за поновно коришћење (или га је носилац ауторских права за то овластио), провајдер података може да користи неку од Критеријума Камонс лиценци.
3. Када је провајдер података истовремено и носилац ауторских права и жели да учини доступним своје дигиталне објекте, али не дозвољава њихову поновну употребу од стране трећих лица, провајдер података може да користи једну од три расположиве изјаве о задржаним правима.
4. Дигитални објекти за које статус аутор-

⁹ Додатне информације о правима могу било када бити похрањене у пољу dc:rights EDM.

ских права није јасан (на пример зато што ниједан носилац ауторских права не може бити идентификован) могу бити обележени изјавом о “непознатом” статусу ауторских права. То треба користити само ако је то апсолутно неопходно¹⁰.

Материјал у јавном домену у Еуропеани

Већина садржаја који је сада доступан преко Еуропеане састоји се од дела насталих пре 20. века. Већина ових дела нису више покривена ауторским правима и припадају јавном домену. Пошто Еуропеана тежи да учини материјале расположивим за поновно коришћење, важно је да материјали који су у јавном домену буду тако и обележени, да би корисници Еуропеане могли да их идентификују као расположиве за поновну употребу.

Ослањајући се на Повељу Еуропеане о јавном домену и извештај “Нова ренесанса”, Оквир за лиценцирање у Еуропеани тражи да провајдери података обележе дигиталне објекте који су у јавном домену као такве, примењујући ознаку јавног домена¹¹ (11). Еуропеана је свесна чињенице да многе институције које се баве културним наслеђем желе да им се призна да су оне уложили значајан напор да сачувају, дигитализују и учине доступним дела из јавног домена. Међутим Еуропеана верује и да је тражење ауторских права на дигиталне репродукције дела у јавном домену погрешна стратегија за реализацију

¹⁰ Еуропеана може да изабере да не прикаже информације о дигиталним објектима када је статус ауторских права на дело непознат. Стога ту изјаву треба користити само ако је статус ауторских права на то дело заиста непознат.

¹¹ http://pro.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=d542819d-d169-4240-9247-96749113eaa&groupId=10602

тог признања. Како би промовисала одговорно поновно коришћење дела из јавног домена, што укључује и њихову атрибуцију институцијама које су инвестирале у њихово чување, дигитализацију и расположивост, Европеана је развила Упутства за коришћење дела из јавног домена. Сва дела у јавном домену којима се може приступити преко Европеане ће имати линк до Упутства за коришћење.

Одређивање да ли неко дело припада јавном домену или не може бити сложен процес. Стога су Кенисланд Институт за информационо право и Национална библиотека Луксембурга развили низ калкулатора за јавни домен који се могу користити да се утврди да ли је неко дело још под заштитом закона о ауторским правима или је прешло у јавни домен. Ови калкулатори се могу наћи на www.outofcopyright.eu.

Слика 4: Калкулатор јавног домена на www.outofcopyright.eu

Расположиве правне изјаве за поље едм: права

Постоји 12 правних изјава које провајдери података могу да користе да би пружили

информације о правном статусу дигиталних објеката и приказа садржаја преко поља едм: права ¹² (12):

Ознака јавног домена (ПДМ) Сав садржај који је у јавном домену треба да буде обележен на одговарајући начин. Европеана је сарађивала са Криеитив Камонс како би развила једноставну ознаку која указује да је неко дело у јавном домену - the Public Domain Mark. Дела која имају ознаку да припадају јавном домену свако може поново да користи без икаквих ограничења.

Када указује да је дело у јавном домену, Европеана ће поставити и линк до упутстава за крајње кориснике тих објеката, Ова упутства се могу наћи на <http://www.europeana.eu/rights/pd-usage-guide>.

Криеитив Комонс Нула пренос у јавни домен: Када неки провајдер података жели да се одрекне свих својих права на дигитални објекат, он може да примени ЦЦ0 лиценцу-одрицање права на дато дело. Применом ове лиценце сва права на садржај су укинута и свако може да га користи без икаквих ограничења.

Криеитив Комонс Лиценце: Криеитив Комонс лиценце дају могућности носиоцу ауторских права да под одређеним условима дозволи другима да поново користе дигитализоване објекте изложене у Европеани. Ови услови имају распон од релативно отвореног приступа (тражи се само да се наведе атрибуција у случају поновног коришћења или ширења) до релативно ограничавајућих (дозвољава се само некомерцијална редистрибуција потпуних копија).

¹² edm:rights field Пун текст Europeana Rights guidelines се може наћи на: http://pro.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=06e63d96-0358-4be8-9422d63df3218510&groupId=10602

Криеитив Комонс лиценце може да користи само носилац ауторских права или ентитет који је носилац ауторских права за то овластио. Углавном то значи да провајдери података могу да лиценцирају коришћење дигиталних објеката ЦЦ лиценцом када су они сами носиоци ауторских права на те објекте. Следећих шест Криеитив Комонс лиценци се могу користити као правне изјаве за дигиталне објекте које су описане у Европеани:

- Криеитив Комонс - Ауторство (BY)
- Криеитив Комонс - Ауторство Делити под истим условима (BY-SA)
- Криеитив Комонс - Ауторство Без прерада (BY-ND)
- Криеитив Комонс - Ауторство Некомерцијално (BY-NC)
- Криеитив Комонс - Ауторство Некомерцијално Делити под истим условима (BY-NC-SA)
- Криеитив Комонс - Ауторство Некомерцијално Без прерада (BY-NC-ND)

Потпуне дефиниције и лиценцирању уговор за ове лиценце се могу наћи на страницама Криеитив Комонс <http://creativecommons.org/about/licenses>. У већини европских правних система постоје правно специфичне верзије свих Криеитив Комонс лиценци. Европеана прихвата све верзије ових лиценци и специфичне верзије из различитих правних система.

Изјаве о ауторским правима за Европеану: Европеана је развила следеће стандардизоване изјаве о ауторским правима које провајдери података могу да користе како би указали на то да су дигитални објекти доступни на њиховим веб страницама, али их трећа лица не могу поново користити. Применом једне од ових изјава о ауторским правима у оквиру Европеане, провајдер података указује на то да су права на дигитални објекат

задржана и да он не може бити поново коришћен без додатне дозволе, коју даје провајдер података или носилац права. Постоје три различите изјаве:

- Права задржана - Слободан приступ (www.europeana.eu/rights/rr-f/), примењује се када корисници имају бесплатан, директан и пун приступ дигитализованим објекту.
- Права задржана - плаћен приступ (www.europeana.eu/rights/rr-p/), примењује се када корисници морају да плате да би добили приступ дигитализованим делу. То може бити случај када је само приказ садржаја доступан преко портала провајдера података и када се траже регистрација и плаћање како би се добио приступ до самог дигитализованог објекта.
- Права задржана - ограничен приступ (www.europeana.eu/rights/rr-r/), примењује се када је корисницима ограничен приступ дигитализованим објекту тако да морају да плате приступ (на пример када се тражи регистрација или када су само исечци или прикази садржаја доступни корисницима).

Непознато: Правна изјава Непознато (www.europeana.eu/rights/unknow/) се може користити за дигиталне објекте када провајдери података немају уверљиве информације које се односе на правни статус дигиталног објекта. Ова изјава се може користити само када је статус заштите ауторских права на описано дело непознат (после марљиве потраге која је обављена) и може се користити у Европеани за искључивање објеката из приказа.